

Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie maj 2019–kwiecień 2020

W sezonie 2019/2020 liczenia ptaków wodnych nad Zatoką Gdańską rozpoczęto w maju, tak by objąć kontrolami także ptaki przebywające tutaj w okresie późnej wiosny i lata. Liczenia prowadzone były wzdłuż brzegów zachodniej części Zatoki Gdańskiej, od ujścia przekopu Wisły do Przylądka Rozewie, a także na odcinku przekopu Wisły od miejscowości Przegalina do jej ujścia. Obszar objęty badaniami rozszerzono o port w Gdyni, obejmując kontrolami większość basenów portowych. Ptaki liczone raz w miesiącu. Podczas kontroli styczniowej policzono też mewy na dużych, komunalnych składowiskach śmieci w Gdańsku-Szadółkach i w Łężycach koło Gdyni. Z powodu trudności w oznaczaniu mew z grupy mew srebrzystych *Larus argentatus sensu lato* przebywających w dużych stadach, w niniejszym opracowaniu potraktowane je łącznie. Nie rozdzielano też dwóch niedawno wyróżnionych gatunków – gęsi zbożowej *Anser fabalis* i gęsi tundrowej *Anser serrirostris*, traktując je razem jako *Anser fabalis sensu lato*. Celem liczeń była kontynuacja wieloletniego monitoringu liczebności ptaków wodno-błotnych zimujących i migrujących na Zatoce Gdańskiej.

Latem, podobnie jak w poprzednich sezonach, najliczniejszym gatunkiem był kormoran *Phalacrocorax carbo*, a także mewa srebrzysta *Larus argentatus sensu lato* i śmieszka *Chroicocephalus ridibundus* (tab. 1). Liczebność śmieszki w kolejnych miesiącach stopniowo rosła, co jest związane z opuszczaniem kolonii lęgowych i początkiem migracji tego gatunku (Neubauer 2011). Także liczebność kormorana była najwyższa w sierpniu (5579 os., choć nie osiągnęła ona poziomu z lat 2006 i 2011, gdy stwierdzono odpowiednio 13 230 i 10 346 os. (Meissner et al. 2008, 2013)). W sierpniu na badanym akwenu liczniej pojawiły się łyśki *Fulica atra* (prawie 2 000 os.), a także gatunki kaczek z rodzaju *Anas*, co jest typowym zjawiskiem dla tego obszaru (Meissner et al. 2008, 2009, 2011, 2013) i wskazuje na początek przemieszczeń związanych z migracją jesienią. Wysoka, jak na Zatokę Gdańską, liczba zaobserwowanych w okresie letnim nurogęsi *Mergus merganser* wynika z rozwoju miejscowej populacji lęgowej tego gatunku, która w tym sezonie liczyła 23 pary.

We wrześniu na badanym akwenu licznie pojawiły się kaczki z grupy pławic, z których najliczniejszy był świstun *Mareca penelope* (tab. 2). Największe skupienie tego gatunku liczące w sumie 4 369 os. stwierdzono między ujściem Redy i Oślolinem (obs. M. Ści-borski). Jesienią odnotowano też wyjątkowo wysoką, jak na Zatokę Gdańską, liczebność zausznika *Podiceps nigricollis*. Wszystkie zaobserwowane ptaki (od 4 do 19) przebywały przy Porcie Północnym w Gdańsku od jego wschodniej strony (obs. S. Bzoma).

Zima 2019/2020 miała wyjątkowo łagodny przebieg i była najcieplejszą w całym 36-letnim okresie prowadzenia liczeń w zachodniej części Zatoki Gdańskiej. Nie zanotowano zjawisk lodowych ani dni z ujemną temperaturą. Średnia temperatura dla grudnia, stycznia i lutego wyniosła odpowiednio: 4,8°C, 6,2°C i 4,6°C (www.tutiempo.net dla stacji pomiarowej w Helu). Wysokie temperatury w miesiącach zimowych spowodowały, że odnotowano stosunkowo dużo krakw *Mareca strepera* i cyraneczek *Anas crecca*, które na Zatoce Gdańskiej rzadko pozostają na zimę (tab. 2). Podobnie jak w poprzednim

Tabela 1. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od maja do sierpnia 2019**Table 1.** Numbers of waterbirds in the Bay of Gdańsk between May and August 2019. (1) – species, (2) – total

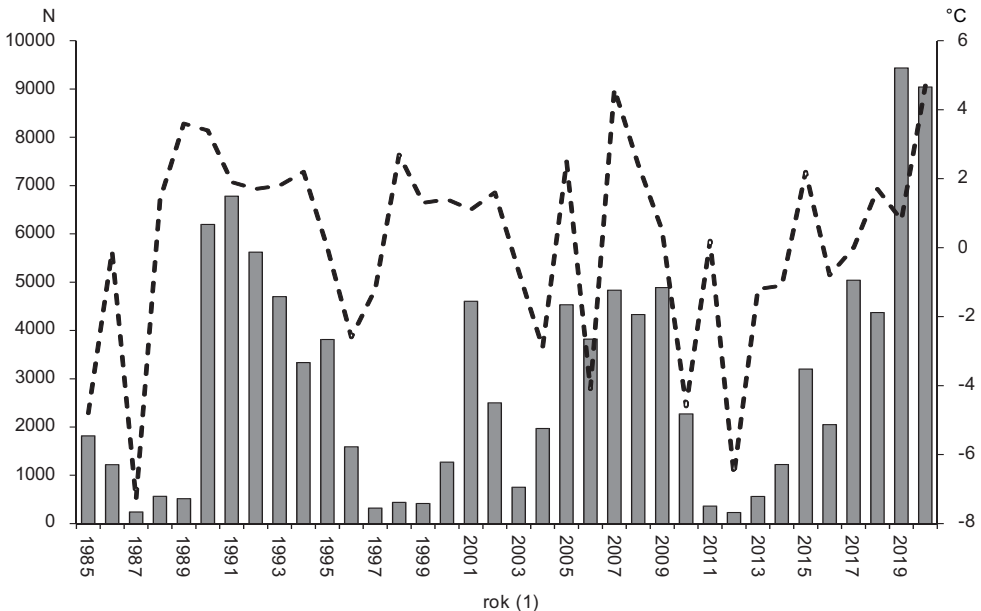
Gatunek (1)	17.–19.05.19	13.–16.06.19	12.–15.07.19	16.–19.08.19
<i>Ardea cinerea</i>	203	190	29	53
<i>Ardea alba</i>	26	23		2
<i>Cygnus olor</i>	1542	751	543	634
<i>Cygnus cygnus</i>	2			2
<i>Anser anser</i>	5	24	204	700
<i>Tadorna tadorna</i>	33	27	2	2
<i>Mareca penelope</i>	26		5	176
<i>Mareca strepera</i>	8	75	6	129
<i>Anas crecca</i>	6	43		354
<i>Anas platyrhynchos</i>	392	942	460	1092
<i>Anas acuta</i>	1			2
<i>Spatula querquedula</i>		1		1
<i>Spatula clypeata</i>		11		87
<i>Aythya ferina</i>	3		26	40
<i>Aythya fuligula</i>	28	35	357	461
<i>Aythya marila</i>		1		
<i>Somateria mollissima</i>	4		4	1
<i>Clangula hyemalis</i>	5	2	1	
<i>Melanitta nigra</i>	12			
<i>Melanitta fusca</i>			2	
<i>Bucephala clangula</i>	54	163	368	793
<i>Mergus merganser</i>	129	461	454	816
<i>Gavia arctica</i>	2			
<i>Tachybaptus ruficollis</i>		2	1	8
<i>Podiceps cristatus</i>	10	6	82	506
<i>Podiceps auritus</i>			1	
<i>Podiceps nigricollis</i>		1	5	4
<i>Phalacrocorax carbo</i>	2640	4315	3450	5570
<i>Fulica atra</i>	7	33	257	1981
<i>Gallinula chloropus</i>			1	3
<i>Larus canus</i>	75	41	152	80
<i>Larus marinus</i>	12	42	94	234
<i>Larus argentatus sensu lato</i>	1471	3273	1923	4608
<i>Larus fuscus</i>	1	1	1	1
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	795	1177	2452	3456
<i>Hydrocoloeus minutus</i>	1	127	11	83
Suma (2)	7493	11767	10891	21879

Tabela 2. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od września 2019 do kwietnia 2020
Table 2. Numbers of waterbirds in the Bay of Gdańsk between September 2019 and August 2020.
 (1) – species, (2) – total

Gatunek (1)	13.–15. 09.19	12.–13. 10.19	16.–17. 11.19	13.–15. 12.19	11.–12. 01.20	15.–17. 02.20	14.–16. 03.20	17.–19. 04.20
<i>Ardea cinerea</i>	42	75	106	241	132	259	79	99
<i>Ardea alba</i>	5	7	14	1			33	50
<i>Cygnus olor</i>	756	798	1613	2360	1868	1369	585	840
<i>Cygnus columbianus</i>			2		3			
<i>Cygnus cygnus</i>	1	1	191	150	177	103		
<i>Anser fabalis sensu lato</i>					85	2		
<i>Anser albifrons</i>		122	12	12	151		3	
<i>Anser anser</i>	162	1021	2643	72	2816	254	50	34
<i>Branta bernicla</i>		2						
<i>Branta canadensis</i>		2	17		48			
<i>Branta leucopsis</i>		2	7		16			
<i>Branta ruficollis</i>			1					
<i>Tadorna tadorna</i>	10					2	59	60
<i>Mareca penelope</i>	5536	1717	926	454	156	103	226	701
<i>Mareca strepera</i>	492	53	38	13	34	54	95	181
<i>Anas crecca</i>	1568	23	35	9	152	15	27	681
<i>Anas platyrhynchos</i>	1522	1217	4215	5351	4804	4028	945	238
<i>Anas acuta</i>	24	7		1	2		18	9
<i>Spatula querquedula</i>	2							167
<i>Spatula clypeata</i>	323	16	5		9	6	12	246
<i>Aythya ferina</i>	21	35	123	103	231	294	67	
<i>Aythya fuligula</i>	1121	1053	5044	14592	13747	4983	6682	1100
<i>Aythya marila</i>		31	2517	3669	5549	3514	7864	500
<i>Somateria mollissima</i>	2	9	11		1	48	211	17
<i>Clangula hyemalis</i>		329	5665	4066	4655	3677	5495	2203
<i>Melanitta nigra</i>	1	161	415	649	453	329	478	941
<i>Melanitta fusca</i>		534	4633	5075	4763	2898	410	50
<i>Bucephala clangula</i>	177	556	4007	3341	11091	2909	296	39
<i>Mergellus albellus</i>			15	147	147	199	6	
<i>Mergus serrator</i>			271	613	657	152	79	48
<i>Mergus merganser</i>	489	235	172	404	801	459	235	303
<i>Gavia stellata</i>		3	2	15	1			
<i>Gavia arctica</i>		5	16	1	4			
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	66	35	49	8	1	4	1	
<i>Podiceps cristatus</i>	627	1753	1225	1326	977	1563	149	12
<i>Podiceps grisegena</i>		3	2					
<i>Podiceps auritus</i>	1	15	50	22	7	1	3	3
<i>Podiceps nigricollis</i>	4	19	17	2		3	4	1
<i>Phalacrocorax carbo</i>	10419	5486	4412	3132	3621	1868	3665	3371

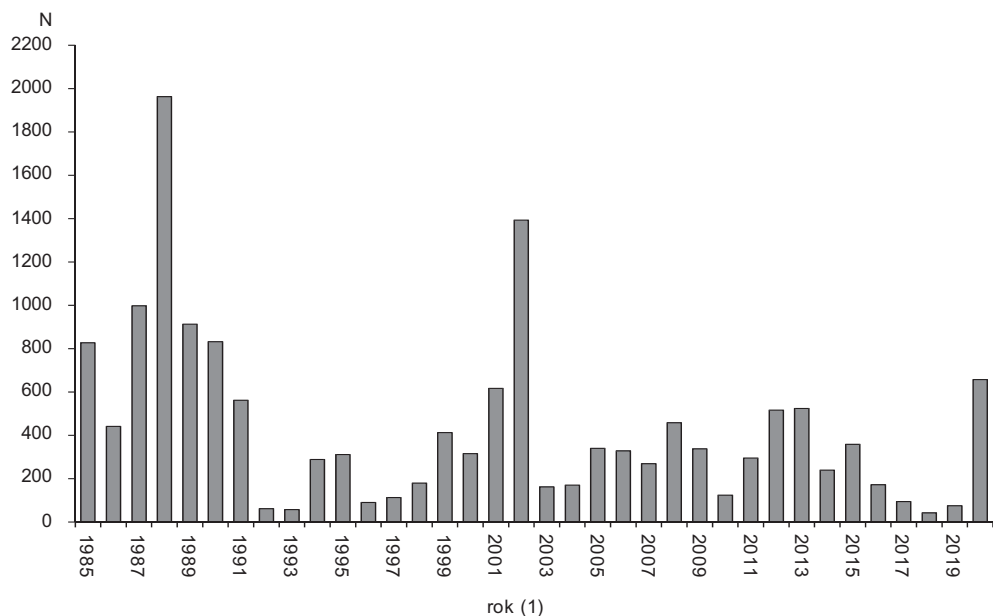
Gatunek (1)	13.–15. 09.19	12.–13. 10.19	16.–17. 11.19	13.–15. 12.19	11.–12. 01.20	15.–17. 02.20	14.–16. 03.20	17.–19. 04.20
<i>Fulica atra</i>	11620	5701	7318	5619	9041	8074	3983	59
<i>Larus canus</i>	65	194	425	2330	2972	2056	1583	57
<i>Larus marinus</i>	269	276	393	278	289	243	78	38
<i>Larus argentatus sensu lato</i>	6939	6470	6629	13871	12822	7824	4229	2304
<i>Larus fuscus</i>	3							1
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	6605	2850	2498	4252	4686	6314	4436	339
<i>Hydrocoloeus minutus</i>	40	20	1	1			6	66
<i>Uria aalge</i>				1				
<i>Alca torda</i>							1	
Suma (2)	48912	30836	55735	72181	86969	53607	42093	14758

sezonie wyjątkowo licznie na badanym akwenu przebywały łyski (rys. 1). Ich liczebność w tym miesiącu w latach 1985–2000 była pozytywnie skorelowana ze średnią temperaturą stycznia ($r=0,46$; $P=0,005$). Gatunek ten jest wrażliwy na niskie temperatury zimą i podczas mroźnych zim obserwuje się znaczne spadki jego liczebności (Nilsson 1984, Monval & Piroot 1989). Jednak w zachodniej części Zatoki Gdańskiej wzrost liczby łysiek trzykrotnie następował nie bezpośrednio po mroźnej zimie, a dopiero po 2–3 latach (rys. 1: 1988–1990, 1997–2000 i 2012–2014). Silne przywiązanie dorosłych ptaków do

Rys. 1. Zmiany liczebności łyski *Fulica atra* na Zatoce Gdańskiej w styczniu w kolejnych latach (słupki) i średnia temperatura tego miesiąca (linia przerywana)

Fig. 1. Changes of numbers of the Coot in January in consecutive years (grey bars) and average temperature of this month (broken line). (1) – year

Rys. 2. Zmiany liczebności szlachara *Mergus serrator* na Zatoce Gdańskiej w styczniu w kolejnych latach
Fig. 2. Changes of numbers of the Red-breasted Merganser in the Bay of Gdańsk in January of the consecutive years. (1) – year

miejsz zimowania przekłada się na ich wysoką śmiertelność podczas surowych zim, która nie zawsze może być zrekomensowana w następnym sezonie (Perdeck 1987). W styczniu odnotowano 657 os. szlachara *Mergus serrator*, co jest najwyższą liczebnością tego gatunku od 18 lat (tab. 2, rys. 2). Warto zauważyć, że w drugiej połowie lat 80. XX wieku liczba szlacharów zimujących na Zatoce Gdańskiej była wyższa niż obecnie. Spadkowy trend liczebności wykazano w latach 1988–2012 również dla populacji tego gatunku zimującej w północno-zachodniej i środkowej części Europy (Nagy et al. 2014).

Liczebność mew, a szczególnie mewy srebrzystej, na komunalnych składowiskach śmieci w stosunku do początku XXI wieku była bardzo niska (tab. 3, rys. 3), co z jednej strony może wiązać się z ograniczaniem powierzchni czynnej składowisk (Meissner et al. 2015), a z drugiej z wyjątkowo łagodnym przebiegiem zimy. Wydaje się jednak, że kluczową rolę odgrywa tu regularne płoszenie ptaków przez wynajętych sokolników, które rozpoczęło się w roku 2004 (Meissner & Rydzkowski 2006). Na składowisku w Gdańsku-Szadółkach dyżur sokolnika miał miejsca dwa razy w tygodniu, natomiast w Łężycach koło Gdyni codziennie. W dniu liczenia mew sokolnik nie pojawił się, ale podczas półtoragodzinnej obserwacji w Łężycach ptaki tylko krążyły nad składowiskiem i na nim nie usiadły. Na wybrzeżu zachodniej części Zatoki Gdańskiej liczebność mew srebrzystych zaczęła się zwiększać po spadku, jaki zaznaczył się od roku 2013 (rys. 3), jednak zmiany liczebności tego gatunku na badanym akwenie i na składowiskach śmieci nie są z sobą skorelowane ($r=0,10$; $P=0,718$).

Port w Gdyni okazał się miejscem przebywania dużych koncentracji mewy srebrzystej, które w grudniu i w styczniu liczyły odpowiednio 6 956 i 6 986 os., mewy siwej *Larus canus* – maksymalnie 2 410 os. w grudniu i śmieszki – maksymalnie 2 021 os. w marcu. W miejscu przeładunku śrutu zbożowej zerowały krzyżówki *Anas platyrhynchos*

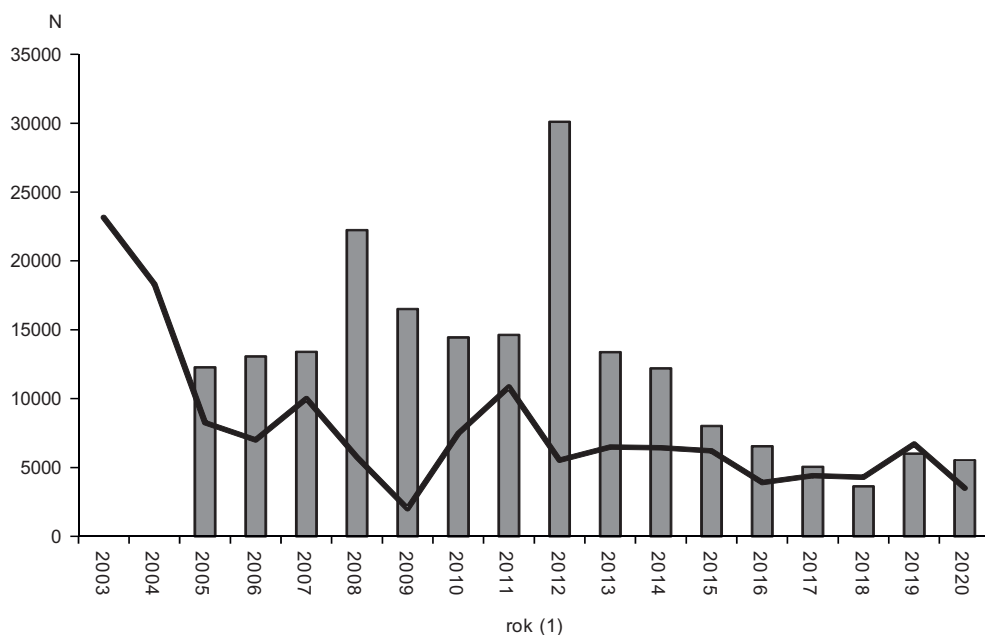
Tabela 3. Liczebność poszczególnych gatunków mew stwierdzonych w styczniu 2020 na dwóch składowiskach śmieci położonych w pobliżu wybrzeża Zatoki Gdańskiej

Table 3. Numbers of gull species recorded in January 2020 at two refuse dumps near the coast of the Bay of Gdańsk. (1) – species, (2) – refuse dumps, (3) – total, * – gulls soaring over refuse dump

Gatunek (1)	Składowiska śmieci (2)		Razem (3)
	Łężyce 17.01.20	Szadółki 23.01.20	
<i>Larus canus</i>		64	64
<i>Larus marinus</i>		87	87
<i>Larus argentatus sensu lato</i>	145*	3350	3495
<i>Larus hyperboreus</i>		1	1
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>		28	28
Razem (3)	145	3530	4675

* – ptaki krążące nad składowiskiem

osiągając w styczniu liczebność 2 484 os. Wyniki te wskazują na duże znaczenie portu w Gdyni dla wymienionych gatunków zimujących w zachodniej części Zatoki Gdańskiej. W styczniu zgrupowanie mew srebrzystych stanowiło 55% wszystkich ptaków tego ga-

Rys. 3. Zmiany liczebności mewy srebrzystej *Larus argentatus sensu lato* w styczniu w zachodniej części Zatoki Gdańskiej (słupki) oraz na składowiskach śmieci w Gdańsku-Szadółkach i Łężyce (linia) w kolejnych latach. W latach 2003 i 2004 mewy na Zatoce Gdańskiej nie były liczone. Pominięto ptaki przebywające w porcie Gdynia, który wcześniej był objęty liczeniami

Fig. 3. Changes in the numbers of the European Herring Gull *Larus argentatus sensu lato* in January in the western part of the Bay of Gdańsk (bars) and the garbage dump in Gdańsk-Szadółki and Łężyce (line) in the successive study years. In 2003 and 2004 gulls were not counted at the Bay of Gdańsk. We excluded birds staying at the port of Gdynia (included in earlier counts). (1) – year

tunku stwierdzonych na całym badanym akwenie, w przypadku mewy siwej i krzyżówki było to odpowiednio 81% i 52%, a w marcu w porcie Gdynia przebywało 46% śmieszek zaobserwowanych podczas tego liczenia.

Na poszczególnych odcinkach ptaki liczyli: S. Bzoma, A. Janczyszyn, P. Janowski, S. Kaszak, A. Kośmicki, M. Kozakiewicz, W. Meissner, P. Nagórski, A. Niemczyk, D. Ożarowski, Z. Pestka, P. Rydzkowski, K. Stępniewska, K. Stępniewski, M. Ściborski, H. Trzeciak, J. Typiak, C. Wójcik, G. Zaniewicz. Wszystkim Im serdecznie dziękujemy. Praca Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING nr 170.

Summary: Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between May 2019 and April 2020.

In summer the most abundant species were: the Great Cormorant *Phalacrocorax carbo*, European Herring Gull *Larus argentatus sensu lato* and Black-headed Gull *Chroicocephalus ridibundus*. Numbers of Black-headed Gulls were gradually growing in the following months, which was associated with desertion of breeding colonies and the beginning of migration. In September many Eurasian Wigeons *Mareca penelope* arrived to the bay, and they concentrated mainly in the Reda mouth, where a total of 4369 individuals were counted. A very mild winter resulted in relatively high numbers of Gadwalls *M. strepera* and Common Teals *Anas crecca*, that rarely winter at the Bay of Gdańsk. In January the bay hosted many Coots *Fulica atra*. Their numbers in January 1985–2000 were positively correlated with the mean ambient temperatures of the month. The species is sensitive to low temperatures, but its numbers in the western part of the Bay of Gdańsk increased 2–3 years after a cold winter (not the following winter). The number of gulls at the communal garbage dumps was very low compared to the data from the beginning of 21st century, which may result from the shrinkage of the dump areas and mild winters. The key factor is probably chasing away gulls by falcons, which started in 2004.

Literatura

- Meissner W., Bzoma S., Nagórski P., Bela G., Zięćik P., Wybraniec M., Marczewski A. 2011. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie od maja 2010 do kwietnia 2011. *Ornis Pol.* 52: 295–300.
- Meissner W., Koss M., Bzoma S. 2008. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie maj 2006–kwiecień 2007. *Not. Orn.* 49: 60–64.
- Meissner W., Kurach E., Bzoma S., Kośmicki A. 2013. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie maj 2011–kwiecień 2012. *Ornis Pol.* 54: 70–75.
- Meissner W., Rydzkowski P. 2006. Zimowanie ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w sezonie 2004/2005. *Not. Orn.* 47: 60–63.
- Meissner W., Ściborski M., Kośmicki A., Wójcik C. 2015. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie wrzesień 2013–kwiecień 2014. *Ornis Pol.* 56: 61–64.
- Meissner W., Typiak J., Kośmicki A., Bzoma S. 2009. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie maj 2007–kwiecień 2008. *Not. Orn.* 50: 65–72.
- Monval J.-Y., Pirot J.-Y. 1989. Results of IWRB Interantional Waterfowl Census 1967–1986. IWRB Special Publication 8.
- Nagy S., Flink S., Langendoen T. 2014. Waterbird trends 1988–2012. Results of trend analyses of data from the International Waterbird Census in the African-Eurasian Flyway. *Wetlands International*, Ede.
- Neubauer G. 2011. Mewy. W: Sikora A., Chylarecki P., Meissner W., Neubauer G. (red.). *Monitoring ptaków wodno-błotnych w okresie wędrówek*. Poradnik metodyczny, ss. 133–141. GDOŚ, Warszawa.
- Nilsson L. 1984. The impact of hard winters on waterfowl populations of south Sweden. *Wildfowl* 35: 71–80.
- Perdeck A.C. 1987. The influence of winter severity on Coot (*Fulica atra*) dispersal. *Vogelwarte* 34: 6–14.

Włodzimierz Meissner, Katarzyna Stępniewska

Pracownia Ornitologii
Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców UG
Wita Stwosza 59, 80-308 Gdańsk
w.meissner@ug.edu.pl

Szymon Bzoma

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Świerkowa 34/7, 81-526 Gdynia

Andrzej Kośmicki

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Kruczkowskiego 15 C/9, 80-288 Gdańsk